

Hemşirelik Öğrencilerinin Akademik Öz Yeterlilik, Klinik Karar Verme Düzeyi ve Klinik Uygulamalara Yönelik Tutumları*

Nursing Students' Academic Self-Efficacy, Level of Clinical Decision-Making and Attitudes Towards Clinical Practice

Özge Bircan¹, Buse Ak², Burçin Irmak³

¹Medicana International Samsun Hastanesi, Koroner Yoğun Bakım Ünitesi, Samsun, Türkiye

²Medicana International Samsun Hastanesi, Genel Yoğun Bakım Ünitesi, Samsun, Türkiye

³Ordu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Ordu, Türkiye

*Bu çalışma, 25-28 Eylül 2024 tarihlerinde Ankara'da düzenlenen "8. Uluslararası 19. Ulusal Hemşirelik Kongresi"nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Cite as: Bircan Ö, Ak B, Irmak B. Hemşirelik öğrencilerinin akademik öz yeterlilik, klinik karar verme düzeyi ve klinik uygulamalara yönelik tutumları. Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi. 2025;12(1):117-129.

DOI: 10.54304/SHYD.2025.58966

Öz

Amaç: Hemşirelik öğrencilerinin akademik öz yeterlilik, klinik karar verme düzeyi ve klinik uygulamalara yönelik tutumu arasındaki ilişkiyi belirlemektir.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türdeki çalışmanın verileri 1 Kasım-31 Aralık 2023 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmanın örneklemini bir kamu üniversitesinde öğrenim gören 266 hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur. Veriler, "Öğrenci Tanıtım Formu, Lisans Düzeyinde Hemşirelik Öğrencilerinde Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği, Hemşirelikte Klinik Karar Verme Ölçeği ve Hemşirelik Öğrencilerinde Klinik Uygulamalara Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiksel testler, bağımsız gruplar t-testi, tek yönlü ANOVA testi ve Pearson korelasyon testi kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmada öğrencilerin Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği toplam puan ortalaması 51,86 (SS:5,91), Klinik Karar Verme Ölçeği toplam puan ortalaması 93,42 (SS:13,83) ve Klinik Uygulamalara Yönelik Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması 96,86 (SS:12,96) bulunmuştur. Öğrencilerin akademik öz yeterlilikleri ile klinik karar verme düzeyleri arasında olumsuz yönde zayıf düzeyde ilişki ($r=-0,407$; $p<0,001$), akademik öz yeterlilikleri ile klinik uygulamalara yönelik tutumları arasında olumlu yönde zayıf düzeyde ilişki saptanmıştır ($r=0,309$; $p<0,001$). Öğrencilerin klinik karar verme düzeyleri ile klinik uygulamalara yönelik tutumları arasında olumsuz yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki belirlenmiştir ($r=-0,481$; $p<0,001$).

Sonuç: Öğrencilerin akademik öz yeterliliklerinin artmasının klinik uygulamalara yönelik olumlu tutumlarını arttırdığı ve klinik karar verme düzeylerini azalttığı saptanmıştır. Hemşirelik eğitimi programlarına kuramsal ve uygulamalı eğitim arasındaki dengeyi sağlamaya yönelik ders içerikleri eklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Hemşirelik, klinik karar verme, öğrenci, öz yeterlilik, tutum.

Abstract

Aim: The aim of this study is to examine the relationship between nursing students' academic self-efficacy, clinical decision-making level and attitude towards clinical practice.

Method: The data of the descriptive and relationship-seeking study were collected between November 1 and December 31, 2023. The sample of the study consisted of 266 nursing students studying at a public university. The data were collected using the Student Introduction Form, the Academic Self-Efficacy Scale for Undergraduate Nursing Students, the Clinical Decision-Making Scale in Nursing, and the Attitude Scale for Clinical Practices in Nursing Students. Data were analyzed using descriptive statistics, independent t-tests, one-way ANOVA, and Pearson correlation tests.

Results: In the study, the average score of the students from the scales was 51.86 (SD:5.91) on the Academic Self-Efficacy Scale, 93.42 (SD:13.83) on the Clinical Decision-Making Scale and 96.86 (SD:12.96) on the Attitude Scale towards Clinical Practices, respectively. There was a weak negative correlation between students' academic self-efficacy and clinical decision-making levels ($r=-0.407$; $p<0.001$), and a weak positive correlation between their academic self-efficacy and their attitudes towards clinical practice ($r=0.309$; $p<0.001$). A weak negative correlation was found between students' clinical decision-making levels and their attitudes towards clinical practices ($r=-0.481$; $p<0.001$).

Corresponding author / Sorumlu yazar: Burçin Irmak • burcirmak@odu.edu.tr

Recieved / Geliş: 30.11.2024 • **Accepted / Kabul:** 27.04.2025 • **Published Online / Online Yayın:** 30.04.2025

Conclusion: It was found that increasing students' academic self-efficacy increased their positive attitudes towards clinical practice and decreased their clinical decision-making levels. It is recommended to add course contents to ensure the balance between theoretical and practical education in nursing curricula.

Keywords: Nursing, clinical decision-making, student, self efficacy, attitude.

Giriş

Hemşirelik eğitimi öğrencilerin hem kuramsal hem de uygulama alanlarında bilgi ve beceri yeterliliğine sahip olmalarını gerektirmektedir (İbrahim ve ark., 2019; Motahari ve ark., 2020). Klinik uygulama alanları, hemşirelik öğrencilerinin kuramsal bilgilerini uygulamaya dönüştürdükleri, mesleki becerilerini geliştirdikleri ve hasta bakımında deneyim kazandıkları temel bir öğrenme sürecidir (İbrahim ve ark., 2019; İncesu ve Şahin Bayındır, 2024). Öğrenciler bu süreçte klinik ortamı tanımakta, takım ile iletişim sağlamak ve sorumluluklar almaktadır. Böylece öz güvenleri, öz yeterlilikleri, mesleki kimlikleri ve klinik karar verme becerileri gelişmektedir (Dogu ve ark., 2022).

Akademik öz yeterlilik, öğrencilerin belirli bir görevi başarıyla tamamlayabileceklerine olan inançları olarak ele alınmakta (El-Sayed ve ark., 2021) olup hemşirelik öğrencileri için lisans eğitimlerinde karşılaştıkları görevleri (yazılı ve sözlü sınavlar, bakım planı hazırlama, klinik uygulamalar, araştırmalar gibi) başarma düşüncelerini içermektedir (Bulfone ve ark., 2020; Türker ve Bulut, 2023). Hemşirelik öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri sınıf düzeyi, cinsiyet, yaşanan yer, bilimsel aktivitelere katılım, araştırma yapmaya yönelik tutum, boş zaman etkinlikleri, bölümden memnuniyet, mezuniyetten sonra hemşire olarak çalışma isteği, güdülenme düzeyi, kaygı düzeyi gibi çeşitli değişkenlerden etkilenmektedir (Aktaş ve Sançar, 2021; Alsaç ve Öztaş, 2023; Torun Kılıç ve ark., 2024). Hemşirelik öğrencilerinin akademik öz yeterliliğinin yüksek olması, sorun çözme becerilerinin gelişmesine (Sözen ve ark., 2021), stresle başa çıkma (Göger ve Çevirme, 2019) ve mesleki yaşama hazır oluşlarına katkı sunacaktır (Eraydın, 2021). Hemşirelik eğitimi sürecinde öğrencilere destekleyici bir öğrenme ortamı oluşturma, olumlu pekiştirme, akran yönderliği uygulamaları, portfolyo kullanımı, intörnlük uygulaması, öğrencilerin bilimsel etkinliklere katılımı, vaka tartışmaları, interaktif öğretim yöntemlerinin kullanımı öğrencilerin akademik öz yeterliliğini arttırmaktadır (Eraydın, 2021; Ersoy ve Ayaz-Alkaya, 2024; İncesu ve Şahin Bayındır, 2024; Ökten ve Güdek Seferoğlu, 2022). Bu bağlamda, hemşirelik lisans eğitiminde akademik öz yeterliliği destekleyen yaklaşımlar, öğrencilerin klinik karar verme algısını güçlendirmede önemli bir temel oluşturmaktadır.

Hemşirelikte klinik karar verme algısı, hemşirelerin sahip olduğu bilgi, beceri ve deneyimleri kullanarak hastaların bireysel gereksinimlerine en uygun bakım sürecini sağlanmasıdır (Johansen ve O'Brien, 2016). Hemşirelik lisans programları öğrencilerinin yüksek düzeyde klinik karar verme becerisine sahip olarak mezun olmasını hedeflenmektedir (Edeer ve Sarıkaya, 2015; Özden ve ark., 2018). Hasta güvenliği ve bakım kalitesi için klinikte verilen kararlar yaşamsal bir öneme sahiptir. Hemşirelik öğrencilerinin klinik karar verme düzeyi sağlık sistemi, bireysel özellikler (duygusal/mantıksal olma), etik algılar, klinik uygulamadaki rol modeller (hemşire/rehber hemşire/öğretim elemanı), klinik uygulama kaynakları (hastaneler, sınıflar, simülasyon laboratuvarları), durumsal farkındalık gibi birçok etmenden etkilenmektedir (Özden ve ark., 2018; Tower ve ark., 2019; Turan ve Çekiç, 2023).

Klinik uygulamalar, öğrencilerin kuramsal bilgilerini uygulamaya dönüştürmelerini sağlamaktadır. Bu süreçte öğrencilerin deneyimleri, hemşirelik mesleğine karşı olumlu ya da olumsuz duygular hissetmelerine neden olabilmektedir (Türker ve Bulut, 2023). Hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamaya yönelik tutumları, hemşirelik mesleğine bakış açılarını ve gelecekteki profesyonel rollerini önemli ölçüde etkilemektedir (Akdeniz Kudubeş ve ark., 2024). Olumlu bir tutum, öğrencilerin klinik uygulamalara daha istekli katılmalarını, güdülenmelerini, kolay öğrenmelerini, öğrenme süreçlerine daha etkin katılmalarını ve klinik karar verme becerilerinin daha hızlı gelişmesini sağlamaktadır (Menekşe ve ark., 2024; Uysal ve Bayülgen, 2022). Bu nedenle, hemşirelik eğitim programlarında öğrencilerin klinik uygulamalara yönelik tutumlarının değerlendirilmesi ve geliştirilmesi önem taşımaktadır.

Alan yazında öğrenci hemşirelerin akademik öz yeterlilik (Alsaç ve Öztaş, 2023; İncesu ve Şahin Bayındır, 2024), klinik karar verme algısı (Arkan ve ark., 2022; Edeer ve Sarıkaya, 2015; Özden ve ark., 2018; Yıldırım Keskin, 2020; Yıldırım ve Çatal, 2022) ve klinik uygulamaya yönelik tutumu (Akdeniz Kudubeş ve ark., 2024; Menekşe ve ark., 2024; Uysal ve Bayülgen, 2022) konularını inceleyen çalışmalar yer almakla birlikte, bu konular arasındaki ilişkiyi inceleyen herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri, klinik karar verme becerileri ve klinik tutumları ortaya konarak, aralarındaki ilişki olup olmadığı incelenecektir.

Yöntem

Araştırmanın Amacı: Çalışmada, hemşirelik öğrencilerinde akademik öz yeterlilik, klinik karar verme düzeyi ve klinik uygulamalara yönelik tutum arasındaki ilişkiyi belirlemek amaçlanmıştır.

Araştırmanın Tipi: Araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türdedir. Çalışma Epidemiyolojide Gözlemsel Çalışmaların Raporlanmasının Güçlendirilmesi (STROBE) kontrol listesine uygun olarak sunulmuştur.

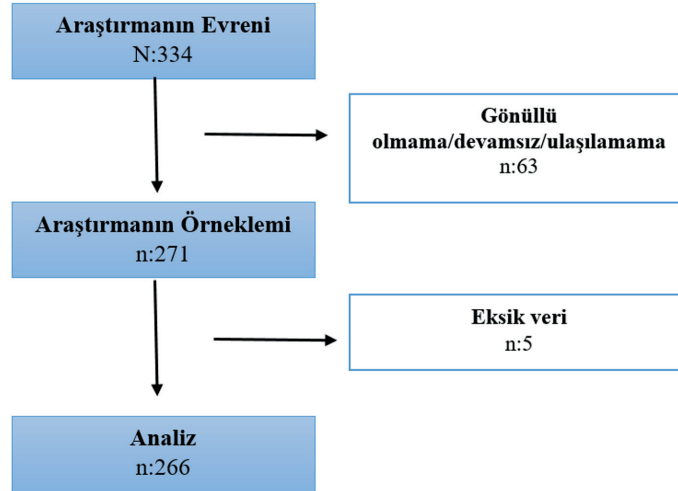
Araştırma Soruları:

Hemşirelik öğrencilerinin;

- Akademik öz yeterlilik düzeyleri nasıldır?
- Klinik karar verme düzeyleri nasıldır?
- Klinik uygulamaya yönelik tutumları nasıldır?
- Akademik öz yeterlilik, klinik karar verme düzeyi ve klinik uygulamalara yönelik tutumları arasında bir ilişki var mıdır?

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri, Zamanı: Araştırma Türkiye’de bir kamu üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi’nde 1 Kasım-31 Aralık 2023 tarihleri arasında yapılmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi: Araştırmanın evrenini; Orta Karadeniz Bölgesindeki bir kamu üniversitenin sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümünde 2023-2024 eğitim öğretim yılı güz döneminde öğrenim gören 2.sınıf (n:108), 3.sınıf (n:113) ve 4. sınıf (n:113) olmak üzere toplam 334 hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmanın yürütüldüğü kurumda, 1. sınıf hemşirelik öğrencileri güz döneminde klinik uygulama derslerinin olmamasından dolayı çalışma kapsamına alınmamışlardır. Araştırmada herhangi bir örneklem yöntemi kullanılmamış ve evrenin tümüne ulaşılması hedeflenmiştir. Araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 266 (Katılım oranı: %79,64) öğrenci ile çalışma tamamlanmıştır (Şekil 1).

Şekil 1. Araştırma evren ve örnekleme

Veri Toplama Araçları: Araştırma verileri, “Öğrenci Tanıtım Formu”, “Lisans Düzeyinde Hemşirelik Öğrencilerinde Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği”, “Hemşirelikte Klinik Karar Verme Ölçeği” ve “Hemşirelik Öğrencilerinde Klinik Uygulamalara Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır.

Öğrenci Tanıtım Formu: Alan yazın doğrultusunda araştırmacılar tarafından geliştirilen formda öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine yönelik 14 soru yer almaktadır (Edeer ve Sarıkaya, 2015; Uludağ ve ark., 2022; Uysal ve Bayülgen, 2022). Formda öğrencilerin yaş, cinsiyet, sınıf, mezun olunan okul, genel akademik not ortalaması, hemşirelik bölümünü isteme durumu, akademik yeterlik durumu, karar vermede güçlük durumu ve klinik uygulamalarda yeterli hissetme durumları gibi sorulara yer verilmiştir.

Lisans Düzeyinde Hemşirelik Öğrencilerinde Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği (HÖAÖYÖ): Bulfone ve arkadaşları (2020) tarafından geliştirilen ölçek Uludağ ve arkadaşları tarafından (2022) Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek maddeleri “Kesinlikle katılmıyorum - 1” ile “Kesinlikle katılıyorum - 5” arasında puanlanan beşli Likert tipindedir. Ölçek, toplam 14 maddeden ve

dört alt boyuttan (içsel duygu yönetimi, otokontrol davranış, dışsal duygu yönetimi ve sosyallik) oluşmakta olup ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçek, 14-70 arasında puanlandırılmaktadır. Ölçekten yüksek puan alınmış olması, akademik öz yeterliliğin yüksek olduğunu göstermektedir. Türkçeye uyarlanan ölçeğin toplam Cronbach α katsayısı 0,72 olup alt boyutlarında sırasıyla 0,83; 0,60; 0,78 ve 0,79 olarak bulunmuştur (Uludağ ve ark., 2022). Bu çalışmada ölçek Cronbach α katsayısı 0,76'dır.

Hemşirelikte Klinik Karar Verme Ölçeği (HKKVÖ): Özgün HKKVÖ Jenkins (1985) tarafından Amerika'da geliştirilmiş, Türkçeye Edeer ve Sarıkaya (2015) tarafından uyarlanmıştır. Ölçek, dört alt boyut ve 40 maddeden oluşmaktadır. Alt boyutlar sırasıyla; "Seçenek ve fikirleri araştırmak", "Amaçları ve değerleri soruşturmak", "Sonuçları değerlendirmek" ve "Bilgiyi araştırmak ve yeni bilgiyi tarafsız olarak benimsemek"tir. Ölçeğin her bir maddesi "Her zaman - 5", "Sık sık - 4", "Ara sıra - 3", "Nadiren - 2", "Asla - 1" olarak değerlendirilmektedir (Jenkins, 1985). Ölçeğin olumsuz anlamlı 18 maddesi (2, 4, 6, 12, 13, 15, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 30, 31, 32, 34, 39, 40) ters puanlanmaktadır. Ölçek puan aralığı 40-200 olup ölçekten alınan yüksek puan, öğrencinin karar verme algısının yüksek olduğunu ve ölçekten alınan düşük puan ise öğrencinin karar verme algısının düşük olduğunu belirtmektedir (Edeer ve Sarıkaya, 2015; Jenkins, 2001). Türk diline uyarlanan ölçeğin Cronbach α katsayısı alt boyutlarında sırasıyla 0,50; 0,44; 0,52 ve 0,40 olarak bulunmuş ve ölçek toplamında 0,78 olarak saptanmıştır (Edeer ve Sarıkaya, 2015). Bu çalışmada ölçeğin Cronbach α katsayısı 0,84 bulunmuştur.

Hemşirelik Öğrencilerinde Klinik Uygulamalara Yönelik Tutum Ölçeği (HÖKUTÖ): Uysal ve Bayülgen tarafından (2022) geliştirilen ölçek, toplam 26 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri "Kesinlikle katılmıyorum - 1" ile "Tamamen katılıyorum - 5" arasında puanlanan 5'li Likert tipindedir. Ölçek; "Klinik uygulamalara yönelik inanç ve beklenti", "Klinik uygulamalara yönelik olumlu yaklaşım", "Klinik uygulamalara yönelik olumsuz yaklaşım" ve "Kişisel gelişim" olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin 9-12, 22, 24, 25 maddeleri ters puanlanmaktadır. Ölçekten en az 26 ve en fazla 130 puan alınabilmektedir. Öğrencilerin ölçekten aldığı toplam puanın artması, klinik uygulamaya yönelik olumlu tutum geliştirdiğini göstermektedir. Türkçe diline özgü geliştirilen ölçeğin Cronbach α katsayısı, 1. alt boyutta 0,90; 2. alt boyutta 0,91; 3. alt boyutta 0,97; 4. alt boyutta 0,78 ve toplam ölçekte 0,93 olarak saptanmıştır (Uysal ve Bayülgen, 2022). Bu çalışmada ölçek toplamının Cronbach α katsayısı 0,90'dur.

Verilerin Toplanması: Araştırma, 1 Kasım-31 Aralık 2023 tarih aralığında bir kamu üniversitesinin dersliklerinde uygulanmıştır. Çalışmanın izinleri alındıktan sonra, öğrencilerin sınavlarının olmadığı tarih aralıklarında, sınıf düzeyinde tüm öğrencilerin kayıtlı olduğu ortak derslerin öncesinde ve dersin öğretim elemanları bilgilendirilerek veri toplama araçları uygulanmıştır. Araştırmacılar tarafından, anket formları dağıtılmadan önce öğrencilere araştırmanın amacı, gerekçesi ve veri toplama sürecine ilişkin ayrıntılı bilgilendirme yapılmıştır. Öğrencilere, belirttikleri görüşlerinin ders başarı notlarını etkilemeyeceği, araştırma bulgularında kişisel verilerinin olmayacağı ve kimlik bilgilerinin gizli kalacağı bilgisi verilmiştir. Çalışmaya katılmayı kabul eden öğrencilere "Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu" ve veri toplama araçları dağıtılmıştır. Öğrenciler, araştırmacılar gözetiminde veri toplama araçlarını doldurduktan sonra teslim etmiştir. Formların doldurulma süresi yaklaşık 15-20 dakikadır.

Verilerin Analizi: Araştırma verileri, bilgisayar ortamına aktarılarak Statistical Package for the Social Sciences 27.0 paket programında analiz edilmiştir. Verilerin normallik dağılımı Kolmogorov-Smirnov testi, normal dağılım eğrisi, histogram grafiği, çarpıklık ve basıklık katsayısıyla değerlendirilmiştir. Ölçek puanlarının basıklık ve çarpıklık değerleri +3 ile -3 arasında olduğundan verilerin normal dağılıma uygun olduğu belirlenmiştir (Hopkins ve Weeks, 1990). Araştırmanın tanımlayıcı verileri; sayı, ortalama, standart sapma, yüzde, minimum ve maksimum değerler ile belirtilmiştir. Normal dağılım gösteren verilerde iki gruplu karşılaştırmalarda bağımsız gruplar t-testi, üç ve üzeri gruplu karşılaştırmalarda ise tek yönlü ANOVA testi kullanılmıştır. Pearson korelasyon testi ile iki nicel değişken arasındaki ilişkinin yönü ve şiddeti belirlenmiştir. Korelasyon hesaplamalarında $r \leq 0,25$ =çok zayıf, $0,26-0,49$ =zayıf, $0,50-0,69$ =orta, $0,70-0,89$ =yüksek ve $r \geq 0,90$ =çok yüksek ilişki olarak değerlendirilmiştir (Çoşansu, 2014). Sonuçlar %95'lik güven aralığında, anlamlılık $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü: Bir üniversitesinin Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (tarih: 09.06.2023, karar no:164) etik kurul izni ve araştırmanın yürütüldüğü üniversiteden (tarih: 03.07.2023, sayı: E-81515450-900-0873034) kurum izni alınmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden hemşirelik öğrencilerinden yazılı onam alınmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları: Araştırma, bir devlet üniversitesinde ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan hemşirelik bölümü öğrencileriyle gerçekleştirilmiş olması nedeniyle genellenebilirlik yönünden sınırlılık taşımaktadır. Araştırmada, evrenin tamamına ulaşılması planlanmış olup verilerin analizinde örneklem büyüklüğünün belirlenmesine yönelik güç analizi yapılmamıştır.

Bulgular

Tablo 1. Öğrencilerinin tanıtıcı özelliklerinin dağılımı (N:266)

Özellikler		n	%
Yaş (ORT: 21,20 SS: 1,56)	20 yaş ve altı	82	30,8
	21-22	155	58,3
	23 ve üzeri	29	10,9
Cinsiyet	Kadın	211	79,3
	Erkek	55	20,7
Sınıf	2. sınıf	73	27,4
	3. sınıf	96	36,1
	4. sınıf	97	36,5
En son mezun olunan okul	Fen lisesi	49	18,4
	Anadolu lisesi	175	65,8
	İmam hatip lisesi	17	6,4
	Meslek lisesi	9	3,4
	Diğer	16	6,0
En uzun süre yaşanan yer	İl	130	48,9
	İlçe	93	35,0
	Köy	43	16,2
Genel akademik not ortalaması (ORT: 2,89 SS: 0,32)	≥3,00	118	44,4
	2,60-2,99	104	39,1
	≤2,59	44	16,5
Hemşirelik bölümünü isteyerek seçme	Evet	136	51,1
	Hayır	130	48,9
Kendini akademik olarak yeterli bulma	Evet	158	59,4
	Hayır	108	40,6
Günlük yaşantıda karar vermekte güçlük yaşama	Evet	71	26,7
	Hayır	54	20,3
	Bazen	141	53,0
Klinik uygulamada karar vermede zorluk düşünme	Evet	36	13,5
	Hayır	54	20,3
	Bazen	176	66,2
Klinik uygulamada karar verme sorumluluğundan korkma	Evet	58	21,8
	Hayır	75	28,2
	Bazen	133	50,0
Klinik uygulamada kaygılanma	Evet	28	10,5
	Hayır	168	63,2
	Bazen	70	26,3
Klinik uygulamada kendini yeterli bulma	Evet	217	81,6
	Hayır	49	18,4
Teorik ders başarısının klinik uygulamayı etkilediğini düşünme	Evet	225	84,6
	Hayır	41	15,4

Ort.: Ortalama; SS: Standart sapma

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 21,20 (SS:1,56), %79,3'ü kadın, %36,5'i dördüncü sınıf, %65,8'i Anadolu Lisesi mezunu ve %48,9'u en uzun süre il merkezinde yaşamıştır. Öğrencilerin %44,4'ünün GANO'su 3,00 ve üzerinde, %51,1'i bölümü isteyerek seçtiği ve %59,4'ü kendini akademik olarak yeterli bulmaktadır. Öğrencilerin yarıdan fazlası günlük yaşantılarında karar vermekte zorluk yaşadığını ve %66,2'si klinik uygulamalar sırasında öğrenci olarak bazen karar vermede zorluk yaşayacağını düşündüğünü bildirmiştir. Öğrencilerin %50'si klinik uygulamalarda karar verme sorumluluğundan bazen korktuğunu ve %63,2'si klinik uygulamada bulunmaktan kaygılanmadıklarını bildirmiştir. Öğrencilerin %81,6'sı kendini klinik uygulama ortamında yeterli bulmakta ve %84,6'sı kuramsal ders başarısının uygulama performansını etkilediğini düşünmektedir (Tablo 1).

Tablo 2. Öğrencilerin ölçeklerden aldığı toplam ve alt boyutlara ilişkin puanlarının dağılımı (N:266)

Ölçekler ve Alt Boyutları	Ort. (SS)	Min. - Maks.
HÖAÖYÖ Toplam ve Alt Boyutları		
İçsel duygu yönetimi	10,86 (1,86)	5 - 15
Otokontrol davranış	15,36 (2,54)	6 - 20
Dışsal duygu yönetimi	9,88 (1,62)	5 - 15
Sosyallik	15,76 (2,30)	5 - 20
Toplam HÖAÖYÖ	51,86 (5,91)	26 - 68
HKKVÖ Toplam ve Alt Boyutları		
Seçenek ve fikirleri araştırmak	21,71 (4,45)	11 - 35
Amaçları ve değerleri soruşturmak	25,32 (3,38)	14 - 35
Sonuçları değerlendirmek	22,09 (4,94)	10 - 35
Bilgiyi araştırmak ve yeni bilgiyi tarafsız olarak benimsemek	24,32 (3,68)	14 - 35
Toplam HKKVÖ	93,42 (13,83)	61 - 137
HÖKUYTÖ Toplam ve Alt Boyutları		
Klinik uygulamalara yönelik inanç ve beklenti	35,02 (4,83)	15 - 40
Klinik uygulamalara yönelik olumlu yaklaşım	22,83 (5,62)	7 - 35
Klinik uygulamalara yönelik olumsuz yaklaşım	23,44 (2,74)	14 - 28
Kişisel gelişim	15,56 (3,02)	4 - 20
Toplam HÖKUYTÖ	96,86 (12,96)	55 - 122

Ort.: Ortalama; SS: Standart sapma; Min: Minimum; Maks: Maksimum; HÖAÖYÖ: Hemşirelik Öğrencilerinde Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği; HÖKUYTÖ: Hemşirelik Öğrencilerinde Klinik Uygulamalara Yönelik Tutum Ölçeği; HKKVÖ: Hemşirelikte Klinik Karar Verme Ölçeği

Çalışmada, HÖAÖYÖ toplam puan ortalaması 51,86 (SS:5,91) olup diğer alt boyutlara göre sosyallik alt boyutu en yüksek puan ortalamasına sahiptir. Öğrencilerin HKKVÖ toplam puan ortalaması 93,42 (SS:13,83) olup amaçları ve değerleri soruşturmak alt boyutunun daha yüksek puan ortalamasına sahip olduğu saptanmıştır. Çalışmada, HÖKUYTÖ toplam puan ortalaması 96,86 (SS:12,96) ve klinik uygulamalara yönelik olumsuz yaklaşım alt boyutu en yüksek puan ortalamasına sahiptir (Tablo 2).

Öğrencilerin HÖAÖYÖ toplam puan ortalaması ile yaş, cinsiyet, bölümü isteyerek seçme, kendini akademik olarak yeterli bulma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı ($p>0,05$), diğer değişkenler ile istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu bulunmuştur ($p<0,05$). Çalışmada cinsiyet, sınıf, GANO, bölümü isteyerek seçme, akademik yeterlilik, klinik uygulamada kaygılanma, kendini yeterli bulma, kuramsal ders başarısının klinik uygulama başarısını etkilediğini düşünme değişkenleri ile HKKVÖ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel anlamlı fark saptanmıştır ($p<0,05$). Çalışmada, HÖKUYTÖ toplam puan ortalamalarının cinsiyet ve mezun olunan okul değişkenleri ile arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmayıp ($p>0,05$) diğer değişkenler arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$) (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencilerin tanıtıcı özellikleri ile Hemşirelik Öğrencilerinde Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği, Hemşirelik Öğrencilerinde Klinik Uygulamalara Yönelik Tutum Ölçeği; Hemşirelikte Klinik Karar Verme Ölçeği puan ortalamalarının karşılaştırılması (N:266)

Özellikler	Toplam HÖAÖYÖ	Toplam HKKVÖ	Toplam HÖKUYTÖ
	Ort. (SS)	Ort. (SS)	Ort. (SS)
Yaş			
20 yaş ve altı ¹	50,66 (5,47)	94,44 (14,36)	94,07 (14,16)
21-22 ²	52,46 (5,83)	92,81 (13,49)	97,44 (12,30)
23 ve üzeri ³	52,07 (7,14)	93,86 (14,45)	101,62 (11,35)
F	2,534	0,388	4,103
p	0,081	0,679	0,018*
Fark			1<3
Cinsiyet			
Kadın	52,09 (5,55)	92,35 (13,69)	96,92 (12,75)
Erkek	51,00 (7,12)	97,55 (13,73)	96,60 (13,83)
t	1,214	-2,505	0,165
p	0,226	0,013*	0,869
Sınıf			
2.sınıf ¹	50,56 (5,26)	96,99 (15,29)	92,74 (15,14)
3.sınıf ²	51,45 (5,78)	93,15 (13,09)	96,55 (12,03)
4.sınıf ³	53,25 (6,27)	91,02 (12,95)	100,26 (11,12)
F	4,799	3,992	7,395
p	0,009**	0,020*	0,001**
Fark	1<3	1>3	1<3
En son mezun olunan okul			
Fen lisesi ¹	49,92 (6,92)	93,39	94,22 (13,70)
Anadolu lisesi ²	52,33 (5,50)	92,59	97,13 (12,71)
İmam hatip lisesi ³	50,06 (5,26)	100,47	94,47 (13,38)
Meslek lisesi ⁴	54,22 (5,45)	96,11	99,22 (13,22)
Diğer ⁵	53,25 (6,61)	93,63	103,19 (11,46)
F	2,638	1,353	1,717
p	0,034*	0,251	0,147
Fark	1<4		
En uzun süre yaşanan yer			
İl ¹	51,98 (5,10)	93,43 (13,30)	95,75 (12,58)
İlçe ²	52,65 (6,36)	91,58 (13,38)	99,58 (12,12)
Köy ³	49,81 (6,80)	97,40 (15,75)	94,33 (14,98)
F	3,485	2,630	3,415
p	0,032*	0,074	0,034*
Fark	2<3		2>3
Genel akademik not ortalaması (GANO)			
≥3,00 ¹	52,57 (5,76)	90,78 (13,92)	97,97 (12,45)
2,60-2,99 ²	52,41 (5,46)	93,95 (12,93)	97,63 (11,64)
≤2,59 ³	48,66 (6,41)	99,27 (14,03)	92,05 (16,11)
F	8,170	6,416	3,731
p	< 0,001	0,002**	0,025*
Fark	1>3		1>3
	2>3		2>3
Hemşirelik bölümünü isteyerek seçme			
Evet	52,26 (5,48)	91,71 (13,77)	100,29 (11,97)
Hayır	51,44 (6,32)	95,22 (13,72)	93,26 (13,02)
t	1,136	-2,086	4,590
p	0,257	0,038*	<0,001

Kendini akademik olarak yeterli bulma			
Evet	52,25 (6,18)	91,78 (14,02)	99,05 (12,18)
Hayır	51,29 (5,48)	95,82 (13,25)	93,65 (13,44)
t	1,311	-2,359	3,406
p	0,191	0,019*	0,001**
Günlük yaşantıda karar vermede güçlük yaşama			
Evet ¹	49,21 (6,02)	95,77 (13,55)	93,49 (12,46)
Hayır ²	53,63 (7,14)	92,07 (16,30)	97,89 (14,76)
Bazen ³	52,52 (4,85)	92,76 (12,88)	98,16 (12,24)
F	11,222	1,450	3,331
p	< 0,001	0,236	0,037*
Fark	1<2, 3		1<3
Klinik uygulamada karar vermede zorluk yaşayacağını düşünme			
Evet ¹	49,50 (5,62)	97,86 (14,19)	90,42 (13,18)
Hayır ²	53,31 (6,90)	94,00 (14,81)	98,31 (13,84)
Bazen ³	51,90 (5,51)	92,34 (13,33)	97,73 (12,31)
F	4,631	2,465	5,357
p	0,011*	0,087	0,005**
Fark	1<2		1<2 2>3
Klinik uygulamada karar verme sorumluluğundan korkma			
Evet ¹	49,88 (5,00)	95,86 (15,27)	91,57 (13,02)
Hayır ²	53,11 (7,61)	91,69 (15,26)	97,97 (13,09)
Bazen ³	52,02 (4,93)	93,34 (12,19)	98,53 (12,32)
F	5,128	1,496	6,481
p	0,007**	0,226	0,002**
Fark	1<2		1<2 1<3
Klinik uygulamada kaygılanma			
Evet ¹	49,46 (7,42)	97,71 (17,21)	88,29 (16,30)
Hayır ²	52,89 (5,62)	91,17 (13,18)	99,29 (12,43)
Bazen ³	50,36 (5,39)	97,11 (12,84)	94,46 (10,81)
F	7,440	6,305	11,061
p	0,001**	0,002**	< 0,001
Fark	1<2 2>3	1>2 2<3	1<2
Klinik uygulamada kendini yeterli bulma			
Evet	52,32 (5,81)	92,47 (13,26)	97,74 (12,53)
Hayır	49,82 (5,98)	97,65 (15,58)	92,94 (14,20)
t	2,712	-2,390	2,364
p	0,007**	0,018*	0,019*
Teorik ders başarısının klinik uygulama başarısını etkilediğini düşünme			
Evet	52,21 (5,70)	93,18 (14,05)	97,53 (12,79)
Hayır	49,95 (6,73)	94,76 (12,69)	93,17 (13,40)
t	2,266	-0,669	1,992
p	0,024*	0,504	0,047*

HÖAÖYÖ: Hemşirelik Öğrencilerinde Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği; HÖKUYTÖ: Hemşirelik Öğrencilerinde Klinik Uygulamalara Yönelik Tutum Ölçeği; HKKVÖ: Hemşirelikte Klinik Karar Verme Ölçeği

Ort.: Ortalama; SS: Standart sapma; t: Bağımsız gruplarda t testi; F: tek yönlü ANOVA testi

*p<0,05, **p<0,01

Çalışmada öğrencilerin akademik öz yeterlilikleri ile klinik karar verme düzeyleri arasında olumsuz yönde zayıf düzeyde ilişki ($r:-0,407$; $p<0,001$), akademik öz yeterlilikleri ile klinik uygulamalara yönelik tutumları arasında olumlu yönde zayıf düzeyde ilişki bulunmuştur ($r:0,309$; $p<0,001$). Öğrencilerin klinik karar verme düzeyleri ile klinik uygulamalara yönelik tutumları arasında olumsuz yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki belirlenmiştir ($r:-0,481$; $p<0,001$) (Tablo 4).

Tablo 4. Öğrencilerin ölçek alt boyutları ve toplam puanları ortalamaları arasındaki ilişki (N:266)

Ölçekler ve Alt Boyutları																													
İçsel duygu yönetimi		Otokontrol davranış		Dışsal duygu yönetimi		Sosyalilik		HÖAÖY		Klinik uygulamalara yönelik inanç ve beklenti		Klinik uygulamalara yönelik olumlu yaklaşım		Klinik uygulamalara yönelik olumsuz yaklaşım		Kişisel gelişim		HÖKUYTÖ		Seçenek ve fikirleri araştırmak		Amaçları ve değerleri soruşturmak		Sonuçları değerlendirmek		Bilgiyi araştırmak ve yeni bilgiyi tarafsız olarak benimsemek		HKKVÖ	
r	t	r	t	r	t	r	t	r	t	r	t	r	t	r	t	r	t	r	t	r	t	r	t	r	t	r	t	r	t
1																													
İçsel duygu yönetimi	0,289**	1																											
Otokontrol davranış	0,212**	0,207**	1																										
Dışsal duygu yönetimi	0,514**	0,436**	0,258**	1																									
Sosyalilik	0,697**	0,747**	0,530**	0,809**	1																								
HÖAÖY	0,204**	0,170**	0,132*	0,289**	0,286**	1																							
Klinik uygulamalara yönelik inanç ve beklenti	0,147*	0,240**	0,142*	0,124*	0,236**	0,450**	1																						
Klinik uygulamalara yönelik olumlu yaklaşım	0,089	0,107	0,007	0,139*	0,130*	0,346**	0,360**	1																					
Klinik uygulamalara yönelik olumsuz yaklaşım	0,207**	0,223**	0,171**	0,269**	0,312**	0,672**	0,719**	0,455**	1																				
Kişisel gelişim	0,207**	0,242**	0,152*	0,254**	0,309**	0,798**	0,846**	0,603**	0,892**	1																			
HÖKUYTÖ	-0,181**	-0,352**	-0,152*	-0,345**	-0,384**	-0,429**	-0,281**	-0,238**	-0,367**	-0,418**	1																		
Seçenek ve fikirleri araştırmak	-0,187**	-0,290**	-0,113	-0,293**	-0,328**	-0,349**	-0,225**	-0,171**	-0,276**	-0,328**	0,611**	1																	
Amaçları ve değerleri soruşturmak	-0,156*	-0,320**	-0,134*	-0,255**	-0,323**	-0,425**	-0,254**	-0,368**	-0,358**	-0,430**	0,681**	0,544**	1																
Sonuçları değerlendirmek	-0,170**	-0,283**	-0,111	-0,326**	-0,332**	-0,388**	-0,292**	-0,336**	-0,361**	-0,427**	0,657**	0,454**	0,634**	1															
Bilgiyi araştırmak ve yeni bilgiyi tarafsız olarak benimsemek	-0,205**	-0,373**	-0,154*	-0,360**	-0,407**	-0,478**	-0,314**	-0,339**	-0,409**	-0,481**	0,889**	0,755**	0,877**	0,814**	1														
HKKVÖ																													

HöAÖY: Hemşirelik Öğrencilerinde Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği; HöKUYTÖ: Hemşirelik Öğrencilerinde Klinik Uygulamalara Yönelik Tutum Ölçeği; HKKVÖ: Hemşirelikte Klinik Karar Verme Ölçeği

r: Pearson korelasyon testi; *p<0,05; **p<0,001

Tartışma

Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin akademik öz yeterlilik, klinik karar verme düzeyi ve klinik uygulamalara yönelik tutumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmada hemşirelik öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri yüksek (Tablo 2) olup alan yazında hemşirelik öğrencilerinin akademik öz yeterliliklerinin yüksek (Aktaş ve Sançar, 2021; Ersoy ve Ayaz-Alkaya, 2024; İncesu ve Şahin Bayındır, 2024) ve orta (Alsaç ve Öztaş, 2023; El-Sayed ve ark., 2021) düzeyde olduğu çalışmalar bulunmaktadır. Ersoy ve Ayaz-Alkaya'nın (2024) çalışmasında; son sınıf, erkek, hemşirelik bölümünü isteyerek okuyan, mezuniyet sonrası hemşire olarak çalışma isteği olan hemşirelik öğrencilerinin akademik öz yeterliliklerinin daha yüksek olduğu bildirilmiştir. Aktaş ve Sançar'ın (2021) çalışmasında; son sınıf, bölümden memnun, mesleki aidiyet duygusu olan ve bilimsel araştırma yapmaya istekli öğrencilerin akademik öz yeterliliklerinin daha yüksek bulunmuştur. Bir başka çalışmada öğrencilerin güdülenme düzeyi, kaygılı olup olmama gibi ruhsal durumlarının akademik öz-yeterliliğini etkilediği bildirilmiştir (Torun Kılıç ve ark., 2024). Ökten ve Güdek Seferoğlu'nun (2022) çalışmasında, klinik uygulamalarda kavram haritası yöntemi kullanımının hemşirelik öğrencilerinin akademik öz-yeterlilik düzeyini artırdığı belirlenmiştir. Çalışmalarda akademik öz yeterlilik puan ortalamalarının değişkenlik göstermesinin nedeni lisans eğitim müfredatlarının standart olmaması, derslerde farklı öğretim yöntemleri ve interaktif yöntemlerin uygulanması, öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısının farklı olması gibi durumlardan kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca Türkiye'de son beş yıl içinde COVID-19 küresel salgını ve Kahramanmaraş depremi sonrasında lisans eğitiminin uzaktan eğitim ile yürütülmesinin de akademik öz yeterliliği etkilediği düşünülmektedir.

Hemşirelikte klinik karar verme, hastanın bireysel gereksinimlerine uygun girişimleri belirlemek için kanıta dayalı uygulamalar, mesleki deneyim ve çevresel etmenlerin bir arada ele alındığı bir süreçtir (Abdelhamed ve ark., 2023). Alan yazında hemşirelik öğrencilerinin klinik karar verme becerilerinin iyi (Özden ve ark., 2018) ve orta düzeyde (Arkan ve ark., 2022; Sözen ve Karabulut, 2021; Yıldırım Keskin, 2020; Yıldırım ve Çatal, 2022) olduğu çalışmalara rastlanmaktadır. Bu çalışmalara kıyasla araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin klinik karar verme becerileri puan ortalamaları daha düşük bulunmuştur (Tablo 2). Bu çalışmada; HKKVÖ toplam puan ortalamalarının cinsiyet, sınıf, GANO, bölümü isteyerek seçme, akademik yeterlilik, klinik uygulamada kaygılanma, kendini yeterli bulma, kuramsal ders başarısının klinik uygulama başarısını etkilediğini düşünme gibi değişkenlerden etkilendiği belirlenmiştir (Tablo 3). Alsaç ve Öztaş'ın (2023) çalışmasında; sınıf, yaşanan yer, bilimsel etkinliklere katılım ve boş zaman etkinlikleri durumlarının hemşirelik öğrencilerinin akademik öz yeterliliğini etkilediğini bildirmiştir. Özden ve arkadaşları (2018), öğrencilerin annelerinin çalışma durumu, bölümü isteyerek seçme, mesleği sevmeye, mesleğe olumlu bakma, klinikte sorun yaşamama, kuramsal bilgiyi uygulamaya aktarabildiğini düşünme gibi durumların klinik karar verme düzeyini etkilediği bildirmiştir. Bu araştırmadan farklı olarak bir başka çalışmada; yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi, kardeş sayısı gibi tanıtıcı özelliklerin klinik karar verme algılarını etkilemediği bildirilmiştir (Yıldırım Keskin, 2020). Arkan ve arkadaşlarının (2022) çalışmalarında, öğrencilerin sınıf, cinsiyet, mezun oldukları lise, ailedeki birey sayısı, ebeveynlerin eğitim ve çalışma durumları, bölümü isteyerek seçme, gelir düzeyi gibi etmenlerin klinik karar verme durumlarını etkilemediğini bildirmiştir. Çalışmalarda klinik karar verme puan ortalamalarının ve etkileyen etmenlerin değişkenlik göstermesinin nedeninin öğrencilerin bireysel özelliklerinden, uygulama birimlerinin, uygulama sürelerinin birbirinden farklı olması gibi durumlardan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmada öğrencilerin klinik uygulamaya yönelik olumlu tutumlarının olduğu belirlenmiştir. Bu çalışma sonucuna benzer olarak yapılan bir çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin pediatri kliniklerinde uygulama yapmaya yönelik tutumlarının olumlu olduğu belirlenmiştir (Akdeniz Kudubeş ve ark., 2024). Menekşe ve arkadaşları (2024), öğrencilerin klinik uygulama sonrasında HÖKÜTÖ toplam puan ortalamasının arttığını bildirmiştir. Öğrencilerin klinik deneyimlerini geçmiş yaşantıları, kişisel özellikleri, klinik eğitici, klinik ortamın fiziksel koşulları, hasta ve hasta yakınlarının yaklaşımı gibi birçok etmen etkileyebilmektedir (Güler ve ark., 2024). Klinikte hasta-hemşire-öğrenci sayılarının dengeli olması, takım üyelerinin öğrencileri bilgilendirmesi ve klinik rehberlik sağlanması önerilmektedir (Polat ve ark., 2018).

Çalışmada hemşirelik öğrencilerinin akademik öz yeterlilik, klinik karar verme düzeyi ve klinik uygulamalara yönelik tutumları arasında zayıf bir ilişki bulunmuştur (Tablo 4). Bu araştırmaya benzer bir çalışmada da hemşirelik öğrencilerinin öz-yeterlilikleri ile klinik karar verme becerileri arasında zayıf bir ilişki saptanmıştır (Haririan ve ark., 2021). Bu çalışmada öğrencilerin akademik öz yeterliliği arttıkça klinik karar verme düzeyleri azalmaktadır. Bu durumun kuramsal bilgi ve uygulama alanları arasındaki farklılıklar, kuramsal bilgi düzeyi yüksek öğrencilerin, kuramsal bilgiye aşırı güvenmeleri, klinik deneyim eksikliği, hata yapma kaygısı gibi durumlardan kaynaklandığı düşünülebilir.

Çalışmada öğrencilerin akademik öz yeterlilikleri arttıkça klinik uygulamalara yönelik tutumlarının daha olumlu hale geldiği belirlenmiştir. Bu araştırmaya benzer olarak Türkiye'de yapılan bir çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin akademik öz-yeterlilikleri arttıkça klinik uygulamalara yönelik olumlu tutum gösterdikleri belirlenmiştir (Türker ve Bulut, 2023). Motahari ve arkadaşları (2020), öz-yeterliliği yüksek öğrencilerin klinik uygulamalarda daha başarılı olma eğiliminde

olduğunu bildirmiştir. Bu durum, öğrencilerin akademik başarılarını artıran etmenlerin, aynı zamanda klinik uygulamadaki özgüvenlerini de geliştirdiğini göstermektedir. Akademik öz-yeterlilik, kuramsal yeterlilikleri içermesine karşın, klinik karar verme uygulama deneyimi, sorun çözme, eleştirel düşünme ve kritik düşünme becerileri gibi çoklu etkenlere bağlı olarak değişebilmektedir.

Çalışmada öğrencilerin klinik karar verme düzeyi arttıkça, klinik uygulamalara yönelik tutum puanlarının azalma eğiliminde olduğu saptanmıştır (Tablo 4). Bu durumun, öğrencilerin klinik karar verme süreçlerinde daha bağımsız hale geldikçe klinik uygulamalara karşı daha eleştirel bir bakış açısı kazanmalarına neden olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Klinik karar verme becerileri gelişen öğrenciler, eğitimin belirli yönlerini yetersiz veya eksik bulabilirler. Ancak bu değişkenler arasındaki ilişkinin zayıf olması, bu durumun tek bir nedene bağlı olmadığını ve başka etmenlerin de (örneğin, klinik eğiticinin desteği, klinik ortamın fiziksel uygunluğu, öğrencinin sınıf düzeyi/deneyimi gibi) bu durumu etkileyebileceğini göstermektedir. Eğitim programlarında hem kuramsal bilgiyi hem de klinik karar verme süreçlerini destekleyici uygulamaların dengeli bir şekilde sunulması, bu ilişkilerin daha iyi anlaşılmasını ve olumlu yönde geliştirilmesini sağlayabilir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmada, hemşirelik öğrencilerinin akademik öz yeterliliklerinin yüksek, klinik karar verme algılarının ortalama puanın altında ve klinik uygulamaya yönelik olumlu tutumlarının olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin akademik öz yeterlilik, klinik karar verme düzeyi ve klinik uygulamalara yönelik tutumları arasında zayıf bir ilişki saptanmıştır. Çalışmada, öğrencilerin akademik öz yeterlilikleri arttıkça klinik karar verme düzeylerinin azaldığı, ancak klinik uygulamalara yönelik olumlu tutumlarının arttığı bulunmuştur. Araştırma sonuçları, hemşirelik öğrencilerinin akademik olarak güçlü olmalarına karşın, klinik karar verme sürecinde zorlandıklarını ve bu sürecin desteklenmesi gerektiğini ortaya koymuştur.

Hemşirelik eğitiminde kuramsal ve uygulamalı eğitim dengesini sağlayacak stratejiler; öğretim elemanları, klinik eğiticiler ve sağlık kurumları yöneticileri iş birliğiyle geliştirilmelidir. Öğrencilerin klinik karar verme becerilerinin geliştirilmesi için lisans ders içeriklerine vaka temelli öğrenme, simülasyon temelli eğitimler ve soruna dayalı öğrenme yöntemleri eklenebilir. Klinik eğiticiler tarafından öğrencilerin farklı birimlerde deneyim kazanmaları için uygulama alanları çeşitlendirilmeli, klinikte öğrencilere sık sık geri bildirim verilmeli ve öğrencilerin uygulamaya yönelik kaygıları giderilmelidir. Hastane yönetimleri ve üniversiteler arasında protokoller geliştirilerek öğrencilerin klinik karar verme becerilerini geliştirmeye yönelik ortak eğitim programları düzenlenebilir. Gelecek araştırmalarda, farklı yükseköğretim kurumlarında, daha büyük sayıda örneklemle hemşirelik öğrencilerinin akademik öz yeterlilik, klinik karar verme düzeyi, klinik uygulamalara yönelik tutumları ve bu değişkenleri etkileyebilecek diğer etmenler araştırılabilir. Öğrencilerin konuya ilişkin görüşlerini derinlemesine ortaya koyabilmek için bireysel görüşme ya da odak grup görüşmesiyle nitel araştırmaların yapılması önerilebilir.

Yazarlık Katkısı: Yazarlar makaleye katkılarını şu şekilde beyan etmektedir; çalışma fikri ve tasarımı: BI, ÖB, BA; veri toplama: ÖB, BA; sonuçların analizi ve yorumlanması: BI; aday makalenin hazırlaması: BI, ÖB, BA. Tüm yazarlar sonuçları gözden geçirdi ve makalenin son halini onayladı.

Etik Kurul Onayı: Ordu Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır (Tarih: 09.06.2023 - Karar No: 164).

Çıkar Çatışması: Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

Finansal Destek: Bu çalışma, TÜBİTAK Bilim İnsanı Destek Programları Başkanlığı tarafından yürütülen, 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı 2023 yılı 1. dönem kapsamında 1919B012304505 proje numarası ile desteklenmiştir.

Katılımcı Onamı: Katılımcıların bilgilendirilmiş onamları alınmıştır.

Author Contribution: The authors confirm contribution to the paper as follows; study conception and design: BI, ÖB, BA; data collection: ÖB, BA; analysis and interpretation of results: BI; draft manuscript preparation: BI, ÖB, BA. All authors reviewed the results and approved the final version of the manuscript.

Ethics Committee Approval: Ordu University Clinical Research Ethics Committee approval was obtained (Date: 09.06.2023 - Number: 164).

Conflict of Interest: The authors declare that there is no conflict of interest.

Funding: This study was supported by the project number 1919B012304505 within the scope of the 2209-A University Students Research Projects Support Program, carried out by TUBITAK Scientific and Technological Research Council of Türkiye.

Informed Consent: Informed consent of the participants were obtained.

Kaynaklar

- Abdelhamed, F., Eid, N., Diab, G. & El-Guindy, H. M. (2023). A concept analysis of nurses' clinical decision making. *Menoufia Nursing Journal*, 8(2), 155-161. <https://doi.org/10.21608/menj.2023.311907>
- Akdeniz Kudubeş, A., Zengin, H., Ayar, D., Bektaş, İ. & Bektaş, M. (2024). The effect of nursing students' liking of children and attitudes toward clinical practice on their comfort and worry levels in the pediatric clinic. *Comprehensive Child and Adolescent Nursing*, 47(1), 31-43. <https://doi.org/10.1080/24694193.2023.2269264>
- Aktaş, D. & Sançar, B. (2021). The relationship between the nursing students' attitudes toward scientific research and their levels of academic self-efficacy. *Manisa Celal Bayar University Journal of Institute of Health Science*, 8(1), 17-22. <https://doi.org/10.34087/cbusbed.748244>
- Alsaç, S. Y. & Öztas, G. (2023). Hemşirelik öğrencilerinin akademik öz yeterlik düzeyleri ve etkileyen etmenler. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 10(3), 301-309. <https://doi.org/10.54304/SHYD.2023.55477>
- Arkan, B., Yılmaz, D. & Çınar, H.G. (2022). Clinical decision-making levels of nursing students and affecting factors. *Cyprus Journal of Medical Sciences*, 7(6), 738-744. <https://doi.org/10.4274/cjms.2021.2857>
- Bulfone, G., Vellone, E., Maurici, M., Macale, L. & Alvaro, R. (2020). Academic self-efficacy in Bachelor-level nursing students: Development and validation of a new instrument. *Journal of Advanced Nursing*, 76(1), 398-408. <https://doi.org/10.1111/jan.14226>
- Coşansu, G. (2014). Verilerin analizi ve yorumlanması. İçinde Erdoğan, S., Nahcivan, N. & Esin, M.N. (Eds.) *Hemşirelikte Araştırma Süreci, Uygulama ve Kritik* (p. 271). Ankara, Türkiye: Nobel Tıp Kitapevleri.
- Dogu, O., Karadaş, A. & Bacaksız, E. (2022). The relationships between self-regulated learning in clinical nursing practice and self-efficacy: A cross-sectional study among nursing students. *Perspectives in Psychiatric Care*, 58, 2107-2115. <https://doi.org/10.1111/ppc.13037>
- Edeer, A.D. & Sankaya, A. (2015). Reliability and validity of the Turkish version of clinical decision making in nursing scale (CDMNS) for undergraduate students of nursing. *International Journal of Psychology and Educational Studies*, 2(3), 1-9. <https://doi.org/10.17220/ijpes.2015.03.001>
- El-Sayed, M. M., Mousa, M. A. E. G. & Abd-Elhamid, E.A. E. F. (2021). Academic motivation, academic self-efficacy and perceived social support among undergraduate nursing students, *Alexandria University, Egypt. Assiut Scientific Nursing Journal*, 9(24), 76-86. <https://doi.org/10.21608/asnj.2021.60460.1112>
- Eraydın, Ş. (2021). İntörn programının hemşirelik öğrencilerinin özyeterlilik ve mesleki hazıroluşluk düzeyine etkisi. *Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(2), 145-157. <https://doi.org/10.48124/husagbilder.873051>
- Ersoy, E. & Ayaz-Alkaya, S. (2024). Academic self-efficacy, personal responsibility, and readiness for professional practice in nursing students: A descriptive and correlational design. *Nurse Education Today*, 132, 106007. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2023.106007>
- Göger, S. & Çevirme, A. (2019). Hemşirelik öğrencilerinde öz yeterlik düzeyinin eğitim stresi üzerine etkisi. *Journal of Education & Research in Nursing*, 16(4), 306-312. <https://doi.org/10.5222/HEAD.2019.306>
- Güler, S., Yıldız Emre, N., Ay, B. & Bulut, H. (2024). Hemşirelik öğrencilerinin etkili bir klinik eğitmenin özelliklerine ilişkin görüşleri. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 11(2), 255-265. <https://doi.org/10.52880/sagakaderg.1399307>
- Haririan, H., Rahmani, A., Porter, J. E., Heidarzadeh, M., Azadi, A., Faghani, S. & Moradi, N. (2021). Nursing students' attitude and preparedness for nurse prescribing and its relationship with self-efficacy. *Nurse Education in Practice*, 54, 103126. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2021.103126>
- Hopkins, K. D. & Weeks, D. L. (1990). Tests for normality and measures of skewness and kurtosis: their place in research reporting. *Educational and Psychological Measurement*, 50, 717-729.
- Ibrahim, A. F., Abdelaziz, T. M. & Akel, D. T. (2019). The relationship between undergraduate nursing students' satisfaction about clinical learning environment and their competency self-efficacy. *Journal of Nursing Education and Practice*, 9(11), 92-102. <https://doi.org/10.5430/jnep.v9n11p92>
- İncesu, O. & Şahin Bayındır, G. (2024). Hemşirelik bölümü klinik eğitmeni tarafından verilen sözel geri bildirimin öğrencilerin algılanan stres, akademik ve klinik öz yeterlilik düzeylerine etkisi. *Bandırma Onyedil Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 294-303. <https://doi.org/10.46413/boneyusbad.1434659>
- Jenkins, H. (1985). A research tool for measuring perceptions of clinical decision making. *Journal of Professional Nursing*, 1(4), 221-229.
- Jenkins, H. M. (2001). Clinical decision making in nursing scale. *Measurement of Nursing Outcomes*, 1, 33-37.
- Johansen, M. L. & O'Brien, J. L. (2016). Decision making in nursing practice: A concept analysis. *Nursing Forum*, 51(1), 40-48. <https://doi.org/10.1111/nuf.12119>
- Menekşe, D., Tecik, S., Bülbül, H., Kabul, F. & Çınar, N. (2024). Hemşirelik klinik uygulamalarında öğrencilere yönelik yapılandırılmış eğitim desteğinin öğrencilerin stres ve klinik uygulamalara yönelik tutum ve memnuniyetlerine etkisinin incelenmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 11(2), 278-289. <https://doi.org/10.34087/cbusbed.1399574>
- Motahari, M., Rahimibashar, M. & Ghasemnegad, S. (2020). The relationship between clinical self-efficacy and academic achievement motivation in nursing students. *Research in Medical Education*, 12(2), 10-20. <https://doi.org/10.29252/RME.12.2.10>

- Ökten, Ç. & Güdek Seferoğlu, E. (2022). Hemşirelik eğitiminde kavram haritası kullanımının yaratıcı düşünme eğilimleri ve akademik öz-yeterlilik düzeyine etkisi. *Sağlık Bilimleri Dergisi*, 31(2), 229-234. <https://doi.org/10.34108/eujhs.964817>
- Özden, D., Özveren, H. & Gülнар, E. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin klinik karar verme düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 11(1), 41-47.
- Polat, Ş., Erkan, H. A., Çınar, G. & Doğrusöz, L. A. (2018). Bir üniversite hastanesinde klinik uygulama yapan öğrenci hemşirelerin uygulama alanlarına yönelik görüşleri. *Journal of Health and Nursing Management*, 5(2), 64-74. <https://doi.org/10.5222/SHYD.2018.064>
- Sözen, K. K. & Karabulut, N. (2021). Determining the relation between critical thinking tendencies and clinical decision-making skills of nursing students. *Adıyaman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(1), 71-79. <https://doi.org/10.30569/adiyamansaglik.814122>
- Sözen, K. K., Güntürk, İ. & Kuloğlu, N. (2021). Hemşirelik öğrencilerinde öz-yeterlilik algısı ile problem çözme becerisi arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Sağlık ve Toplum*, 31(2), 131-138.
- Torun Kılıç, Ç., Candaş Altınbaş, B., Sarımehtmet, D. & Buçan Kırkbir, İ. (2024). The relationship between academic self-efficacy and motivation in the online nursing education process: The mediator role of anxiety. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 13(1), 119-127. <https://doi.org/10.37989/gumussagbil.1366820>
- Tower, M., Watson, B., Bourke, A., Tyers, E. & Tin, A. (2019). Situation awareness and the decision-making processes of final year nursing students. *Journal of Clinical Nursing*, 28, 3923–3934. <https://doi.org/10.1111/jocn.14988>
- Turan, N. & Çekiç, Y. (2023). Ethics positions of nursing students in clinical decision-making. *Nursing Ethics*, 30(6), 1025–1037. <https://doi.org/10.1177/09697330231161685>
- Türker, E. & Bulut, Ö. Ü. (2023). Academic self-efficacy and attitudes to clinical practices of nursing students. *Lokman Hekim Health Sciences*, 3(3), 201–210. <https://doi.org/10.14744/lhhs.2023.90001>
- Uludağ, E., Türkcü, S. G., Sercekus, P. & Özkan, S. (2022). Hemşirelik Lisans Öğrencilerinde Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin Türkçe versiyonunun geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(2), 434-443. <https://doi.org/10.37989/gumussagbil.906075>
- Uysal, D. A. & Bayülgen, M. Y. (2022). Hemşirelik öğrencileri için Klinik Uygulamalara Yönelik Tutum Ölçeği'nin geliştirilmesi. *Avrasya Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(2), 1-9. <https://doi.org/10.53493/avrasyasbd.971359>
- Yıldırım Keskin, A. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin klinik karar verme algıları ve klinik karar vermelerini etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(2), 102-111. <https://doi.org/10.46971/ausbid.751280>
- Yıldırım, N., & Çatal, E. (2022). Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile klinik karar verme becerileri ilişkisi: Kesitsel bir araştırma. *YÖBÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(2), 177-185.